
INCLUSION OF A PARENT IN THE CONSTRUCTION OF THE PRESCHOOL EDUCATION AND EDUCATION CURSULUM

Dzulzada Ajvazi-Rama

Prizren, Kosovo, dzulzada@hotmail.com

Abstract: One of the essential characteristics of all pre-school institutions in our country today is to cherish the modern concept of work, which implies a quality relationship with the parents of the children they teach. This means that all participants must be involved in the educational process if we want our children to acquire adequate education and the environment in which they will develop.

By involving parents in this process, we not only realize the curriculum co-curricular and meet the needs of children, but also allow parents to find out the importance of their parental procedures. In this way they can contribute to the realization of partnership relations between parents and pre-school institutions. This paper tends to point out the importance of quality relationships between parents and institutions of early and pre-school education, which would lead to inclusion of parents in the curriculum structure of pre-school education, as well as on the many aspects that this relationship can encompass. It also centered on giving the support to every effort to achieve such relationships, all for the purpose of achieving the welfare of the child.

Keywords: curriculum of early and pre-school institutions, parent in curriculum co-structure, modalities of cooperation, educators.

UKLJUČIVANJE RODITELJA U SUKONSTRUKCIJI KURIKULUMA PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

Dzulzada Ajvazi-Rama

Prizren, Kosovo, dzulzada@hotmail.com

Sažetak: Jedna od bitnih karakteristika svih današnjih predškolskih ustanova u našoj zemlji jeste da njeguju savremenu koncepciju rada, koja podrazumijeva kvalitetan odnos s roditeljima djece istih koje pohađaju. To znači, da svi sudionici moraju biti uključeni u odgojno obrazovni proces ako želimo da nam djeca dobiju adekvatnu obrazovanje i sredina u kojoj će se razvijati.

Njihovim, odnosno učestvovanjem roditelja u ovaj proces, ne samo da ostvarujemo sukonstruiranje kurikuluma i zadovoljavamo potrebe djece, takođe i roditeljima omogućujemo da uvide važnost svojih roditeljskih postupaka. Na taj način mogu doprinijeti ostvarenju partnerskih odnosa između roditelja i predškolskih ustanova. Ovim radom želi se ukazati na važnost kvalitetnih odnosa između roditelja i ustanova ranog i predškolskog odgoja, što bi dovelo do uključivanje roditelja u sukonstrukciju kurikuluma predškolskog odgoja i obrazovanja, kao i na mnogobrojne aspekte koje taj odnos može obuhvatiti. Također, želi se dati i podrška svakom onom nastojanju da se takvi odnosi ostvare, a sve u svrhu ostvarenja dobrobiti djeteta.

Ključne riječi: kurikulum ustanova ranog i predškolskog odgoja, roditelj u sukonstrukciji kurikuluma, modaliteti suradnje, odgajatelji

1. UVOD

Sve institucije predškolskog odgoja i obrazovanja u našoj zemlji, na Kosovu, koje djeluju bilo u sklopu osnovnih škola ili privatno, a koje prate savremene koncepcije obrazovanja, veliku pažnju posvećuju odnosima sa roditeljima djece. To je prvenstveno tako iz razloga zato što je djeci potrebno kvalitetno okruženje u kojem će se razvijati u zdravu jedinku društva, i zato svi sudionici odgojno-obrazovnog rada moraju imati priliku učestvovati.

Njihovim učešćem, ne samo da ostvarujemo sukonstruiranje kurikuluma i zadovoljavamo potrebe djece, nego i roditeljima omogućujemo da budu sastavni dio obrazovnog procesa djece. Ostvarenju partnerskih odnosa između roditelja i predškolskih ustanova može se postići na način da roditelji mogu učestvovati pri organiziranju različitih oblika rada, kao i sredine u kojoj će se osijećati dobrodošli, te svojim kontinuiranim i sustavnim načinom rada pridonose tome.

Kako Petrović-Soćo (2009) navodi, pojam kurikulum se najduže i najkoherentnije koristi na angloameričkom području gdje se u kontinuitetu održao, razvijao i u sebi ujedinio brojne relevantne aspekte iz različitih pedagoških disciplina (didaktike, metodike, školske pedagogije, sociologije odgoja), kao i iz razvojne psihologije, kulturne antropologije i dr. I to nije slučajno jer kurikulum uvijek proizlazi i javlja se u određenome filozofskom, društvenom, kulturnom i vremenskom razdoblju.

2. AKTUELNO STANJE U OBRAZOVANJU NA PREDŠKOLSKOM NIVOU I ZAŠTO NAM TREBAJU PROMJENE?

Na osnovu mnogih istraživanja koja su sprovedena širom naše zemlje, MASHT²³-Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije je došlo do nekih alarmirajućih podataka što je bilo povod za hitne reforme u obrazovanju u našoj zemlji. Ovdje ćemo navesti samo neke od problema sa kojima se vaspitači ranog odgoja i obrazovanja susreću.

Na predškolskom nivou imamo gotovo potpunu uključenost djece u program predškolskog vaspitanja, uključenost djece u godini prije polaska u školu, ali nizak obuhvat djece predškolskim odgojem i obrazovanjem. Procjenjuje se da je trajanje programa predškolskog obrazovanja od 250 sati što nije dovoljno za postizanje željenih kompetencija značajnih za nastavak odgoja i obrazovanja u osnovnoj školi. U državnim i privatnim dječjim vrtićima neujednačeni su standardi uslova za boravak djece. Nedovoljna je planska i programska diferenciranost koja se odnosi na učenike s posebnim potrebama, djecu s teškoćama u razvoju i učenju te darovitu ili n adarenu djecu.

3. NOVI KURIKULUM USTANOVA PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

Kurikulumi savremenih ustanova ranog i predškolskog odgoja temelje se, kako navodi Previšić na fleksibilnoj metodologiji izrade i odabira sadržaja i načina rada jer se daje prednost okvirnim uputama unutar kojih se stvaralački realizira izvedbeni program i potiču sukonstrukcijske aktivnosti. Tako nastaje kurikulum, tokom tog čitavog procesa, a u sukonstrukciji svih uključenih u odgoj i obrazovanje-vaspitača, roditelja, učenika. (Previšić, 2007, str. 26).

Prema Slunjskom, predškolski kurikulum predstavlja i teorijsku koncepciju koja se u praksi zajednički gradi tj. sukonstruira na temelju zajedničkog učenja, istraživanja i participacije svih sudionika odgojnog procesa u ustanovi, koja se u praksi kontinuirano provjerava, nadopunjuje i mijenja, a moguća je u ustanovi koja se transformira u organizaciju koja uči i istražuje (Slunjski, 2006, str. 43).

U svojim radovima Miljak²⁴ navodi da kako bi se u potpunosti mogla ostvariti sukonstrukcija znanja u odgojno-obrazovnom procesu predškolskih ustanova, važno je osigurati uslove i situacije u kojima će svi učesnici moći sudjelovati jer kurikulum ranog i predškolskog odgoja nema obaveznih sadržaja već samo aktivnosti koje nastaju prema prilikama i uslovima u kojima ustanova djeluje i prema izboru i dogovoru djece i odraslih. (Miljak, 2007, str. 236).

To bi ustvari značilo da se učesnici mogu dogovoriti oko toga na primjer koje bi kompetencije djeca trebala steći i/ili sposobnosti koje bi trebala razviti no, ali to se nemože postići administrativno ili za odgovarajuću dob djeteta, jer je svako dijete individua za sebe. Isto tako se ne može propisati odnos odgojitelja prema djeci određene grupe, okruženja ili atmosfere koja će vladati u grupi, kao i kvalitetu vođenja ustanove.

4. MODALITETI UKLJUČIVANJA RODITELJA

U savremenoj literaturi mogu se pronaći različiti modaliteti uključivanja roditelja u odgojno obrazovnom procesu i kreiranju kurikuluma. Hornby (2011) kao pretpostavku uspješnog uključivanja navodi sedam principa koje je potrebno razviti kako bi uključivanje bilo uspješno. Riječ je o povjerenju, poštovanju, kompetenciji, komunikaciji, posvećenosti, jednakosti i poštivanju prava.

Epstajn navodi šest tipova roditeljskog uključivanja (Epstein, 2001) koji je ustvari i najraniji model koji opisuje aktivnosti uključivanja. Prema njegovom modelu roditelji se uključuju kroz roditeljstvo, komuniciranje, volontiranje, podršku u uč

enju kod kuće, odlučivanju i saradnji sa zajednicom. Ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u našoj zemlji uključivanje roditelja provode zavisno o pravilima i propisima same ustanove. Neki tipovi uključivanja se ipak sprovode a riječ je o roditeljskim sastancima, razmjeni informacija, te zajedničkim druženjima djece i odraslih.

5. VAŽNOST UČESTVOVANJA RODITELJA I POTICANJE KOMPETENTNOSTI RODITELJA

Jezgro kurikuluma za predškolski odgoj i obrazovanje²⁵ na Kosovu, iz 2012. godine, obavezuje ustanove ranog i predškolskog odgoja da stvore uslove za cjelovit razvoj djece uz poštivanje njihovih razvojnih

²³ Opširnije podatke vidjeti u *Priručnik za primjenu kurikuluma – INSTITUTI PEDAGOGJIK I KOSOVES*, 2016.

²⁴ Vidi više: Miljak, A. (2007), Teorijski okvir sukonstrukcije kurikuluma ranog odgoja, Miljak, A. (1996), Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja, model Izvor. Velika Gorica: Persona.

²⁵ <https://masht.rks.gov.net/uploads/2015/09/work-1-bos-kurrikula-berthame-niveli-i-arsimit-fillor-me-klasen-parafillore-final.pdf>

prava i potreba. Također, naglašava se potreba učestvovanja i partnerstva svih činioca odgojno-obrazovnog procesa (roditelja, odgojitelja, lokalnih zajednica) te usklađivanje odgojno-obrazovnih vrijednosti na dobrobit djece. Dakle, ovaj okvir ili jezgro kurikulumu je usmjeren na stvaranje uslova za što cjelovitiji i potpuniji razvoj djeteta, a da bi se on kao takav ostvario potrebno je uključiti različite sudionike odgoja te prihvatiti i roditelje kao ravnopravne članove u radu tih ustanova. To je razumljivo s obzirom da su roditelji kao što smo već naveli primarni i najznačajniji djetetovi odgojitelji te „prvi modeli identifikacije i imitacije, prvi uzori učenja ponašanja i most za uspostavljanje socijalnih kontakata sa širim okruženjem“ (Ljubetić, 2007, str.63).

Kako bi roditelji aktivno učestvovali u odgoju djece oni moraju o svojim postupcima razmišljati i vrednovati ih te na taj način stjecati pedagoške kompetencije i veća roditeljska umijeća (Benson, prema Ljubetić, 2009). Osim toga i različita istraživanja (McNeal, 1999; Gross i sur, 2008) pokazuju da se prilikom veće uključenosti roditelja u rad ustanove povećavaju postignuća djece u različitim područjima, a smanjuju problemi u ponašanju. Istovremeno, daje se podrška porodici, jačaju se roditeljske kompetencije, a time i same porodice, jer mogu učestvovati ne samo roditelji nego i bake, djedovi i ostali „značajni drugi“ za dijete. Uključivanje roditelja u proces odgoja i obrazovanja daje dobre rezultate u promjeni ponašanja djece, i još važnije, doprinosi boljoj komunikaciji između roditelja i djece.

6. METODOLOGIJA RADA

Uključivanja roditelja u konstrukciju kurikulumu je njegovo proširivanje i obogaćivanje kulturom i vrijednostima porodice, polazeći od pretpostavke da roditelji imaju znanja i vještine koje tome mogu doprinijeti. Zato je cilj ovog rada ispitivanje stavova roditelja oko uključivanja istih u kreiranju i realizaciji kurikulumu, odnosno u sukonstrukciji novog kurikulumu, te ispitivanje stavova vaspitača oko uključivanja, kreiranja i realizaciji novog kurikulumu. U okviru toga nastojali smo ispitati: koliko su roditelji upoznati sa novim kurikulumom; kako je škola predstavila novi kurikulum; da li su i koliko su roditelji uključeni u realizaciji aktivnosti prema odredbama ministarstva, koliki je njihov doprinos i saradnja sa predškolskim ustanovama, koliko su roditelji uključeni u odabiru izbornog predmeta. U skladu sa zadanim ciljem i problemskim pitanjima *pretpostavlja se da su roditelji uključeni u sukonstrukciji kurikulumu predškolskog odgoja i obrazovanja u našoj zemlji* (generalna hipoteza). Za potrebe istraživanja odabran je namjerni uzorak, od 70 roditelja i 20 vaspitača. Istraživanje je provedeno u 20 škola različitih sredina (seoskih, gradskih, prigradskih) koje su odabrane prigodnim odabirom, odnosno po principu dostupnosti, a vaspitači i roditelji su ispitani u školskoj 2018/2019. godine, u prvom polugodištu. Ispitanici su dali odgovor u upitniku koji se sastojao od dvije grupe pitanja, A- pitanja su se odnosila na opće podatke vaspitača-roditelja: spol, stručna sprema, godine starosti, broj djece u porodici, sredina u kojoj se nalazi škola (gradska, prigradska, seoska); B- pitanja kojima su ispitani stavovi vaspitača, odnosno roditelja o uključivanju, kreiranju i realizaciji kurikulumu. Stavove vaspitača i roditelja o uključenosti u kreiranju kurikulumu ispitivali smo Likertovom skalom od pet stepena slaganja. Upitnik je izrađen na osnovu teorijskog okvira kojeg je dala Epstajn (1992, 1995) a obuhvata prakse koje se iniciraju od strane vaspitača, škole te roditelja. Da bi se otvorila pitanja za dalja istraživanja, smatra se da bi bilo dobro ispitati područje, i na osnovu dobijenih rezultata nastaviti i poboljšati kvalitet obrazovanja predškolske dobi u našoj zemlji.

7. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Na osnovu provedenog istraživanja, koje je provedeno na uzorku od 70 roditelja i 20 vaspitača, na kojima smo ispitivali stavove uključenosti roditelja u sukonstrukciji i implementacije novog kurikulumu, dobijeni su sljedeći rezultati.

Stav roditelja u odnosu na pol tvrdi da je uključenost roditelja od strane škole, u održavanju predhodnog predavanja vezano za novi kurikulum njih 51 ili 72,86 % ispitanika tvrdi da u školama u kojima smo obuhvatili istraživanjem, da se u školama održavaju predavanja oko uvođenja novog kurikulumu, dok je 12 ispitanika ili 17,14% roditelja su mišljenja da škola retko održava predavanja, te da ih treba biti više. 7 ispitanika ili 10% roditelja je odgovorilo da nemaju stav po ovom pitanju i da nisu upoznati sa tim. Vaspitači čine uzorak od 20 ispitanika, a njih 17 ispitanika ili 85 % odgovorili je da se redovno održavaju predavanja, organizovana od strane škole po pitanju novog kurikulumu, dok je 2 ispitanika ili 10% odgovorilo da je to redak slučaj, a 1 ispitanik ili 5% je odgovorio nikada.

Takođe, u odnosu na stručnu spremu, roditelji, njih 48 ispitanika ili 68,57 % su stava da bi veoma često uzimali učešće u realizaciji svih aktivnosti vezanih za implementaciju novog kurikulumu, dok je 22 ispitanika ili 31,43 % roditelja, u odnosu na stručnu spremu, smatra da ne bi mogli dati doprinos u uključivanju, kreiranju i učestvovanju u realizaciji novog kurikulumu. U odnosu na stručnu spremu, 63 ispitanika ili 90% vaspitača je odgovorilo da roditelji uzimaju učešće u aktivnostima vezane za novi kurikulum, dok je 7 ispitanika ili 10 % vaspitača odgovorilo da su takvi slučajevi rijetki.

Stavovi roditelja oko odabira izbornog predmeta, u skladu sa unaprijed pripremljenim planom izbornog predmeta, od ukupnog uzorka, njih 58 ispitanika ili 82,85 % potvrđuju da sami roditelji vrše odabir izbornog

predmeta, za novu školsku godinu, koja se realizuje tokom mjeseca Maja predhodne godine, 12 ispitanika ili 17,14 % roditelja je odgovorilo da rijetko uzimaju učešće u odabiru izbornog predmeta, a kao razlog je navedena njihova prezauzetost, kao i konstatacija da to treba da rade sami vaspitači. Vaspitači su po ovom pitanju svi istog mišljenja te da ih, u skladu sa odredbama ministarstva, roditelji su uključeni u proces odabira izbornog predmeta za učenike predškolskog odgoja i obrazovanja.

Saradnju sa vaspitačem u odnosu na broj djece u porodici u realizaciji kako dnevnih tako i svih aktivnosti, 65 ispitanika ili 92,85 % roditelji su odgovorili, veoma često, dok je 3 ispitanika ili 4,28 %, odgovorilo sa odgovorom rijetko, njih samo 2 ispitanika ili 2,86 % nema stav oko uključenosti roditelja u sukonstrukciju, odnosno realizaciju i implementaciju novog kurikuluma. Vaspitači su u skladu sa brojem djece u porodici bili suprotih stavova, te je 50% ispitanika odgovorilo da broj dece u porodici igra veliku ulogu oko saradnje roditelja sa vaspitačima, dok je 50% ispitanika potvrdilo da rijetko igra ulogu broj djece u porodici, vezano za uključivanje roditelja u sukonstrukciju oko implementacije novog kurikuluma kao i njihovu uključenost.

U odnosu na sredinu u kojoj žive, seosku, prigradsku i gradsku, roditelji su bili stava da, njih 46 ispitanika ili 65,71 %, tvrde da sredina igra veliku ulogu oko uključenosti roditelja u rad škole, i da gradska sredina igra veliku ulogu i da pruža veće uslove, 24 ispitanika ili 34,28 % njih tvrdi da sredina nebi trebala imati ulogu u uključivanje roditelja u implementaciju novog kurikuluma. Vaspitači su bili stava, u odnosu na sredinu u kojoj rade, da sredina igra veliku ulogu, njih 53 ispitanika ili 75,71%, dok je 17ispitanika ili 24,28% imalo suprotno mišljenje, te da sredina ne igra veliku ulogu u tome.

Ostali odgovori, vezani za naše ispitivanje su bili slični, te da su roditelji mišljenja da se podigne na još većem nivou, saradnja u svim segmentima, oko realizacije novog kurikuluma u svim školama.

Na osnovu provedenog istraživanja i dobijenih rezultata došli smo do zaključka, da su roditelji uključeni u sukonstrukciju novog kurikuluma u našim školama, te da ih, kako škola tako i vaspitači, pa samim tim i ministarstvo, taj nivo saradnje pokušava da podigne na maksimalan nivo, te pomogne, kako vaspitačima, tako i roditeljima u vaspitanju njihove djece, čime bi formirali zdrave pojedinca za budućnost. Tim smo potvrdili našu generalnu hipotezu

8. ZAKLJUČAK

Savremene ustanove predškolskog odgoja i obrazovanja, kako u svijetu, tako i kod nas, njeguju humanistički, odnosno holistički pristup razvoju djeteta, što podrazumjeva mijenjanje predškolskih ustanova, što znači poticanje potpunog razvoja djece. Također, ove ustanove svoj rad temelje na uvažavanje i povezivanje sa roditeljima. Zajednička konstrukcija kurikuluma područje je u kome ima prostora za partnerstvo, saradnju i unapređivanje odnosa.

S obzirom da je novi kurikulum ranog i predškolskog obrazovanja u našoj zemlji donešen unazad nekoliko godina, a njegova primjena je počela prije dvije godine, prvo ga vaspitači obrazovnih institucija moraju prihvatiti u potpunosti, zatim u saradnji sa roditeljima razvijati a nakon toga i primjenjivati. Isto tako trebamo biti svjesni i toga i da svi roditelji nisu jednako zainteresirani za sudjelovanje u kreiranju kurikuluma i u predškolskoj ustanovi koju pohađa njihovo dijete. Upravo zato je važno ponuditi što raznolikije vrste iskustava i aktivnosti koje u određenom trenutku mogu pomoći roditelju u njegovoj roditeljskoj ulozi.

LITERATURA

- [1] Braun, D. (1992). Working with Parents. in: G. Pugh. In Contemporary Issues in the Early Years (pp. 175-190). London: Paul Chapman.
- [2] Callender, S. i Hanson, A. (zorz). *Family-School Partnerships: Information and Approaches for Educators*. National Association of School Psychologists, Helping Children at Home and School II' Handouts for Families and Educators, z5-28.
- [3] Epstein, J. L. (1992). *School and Family Partnerships*. U: M. Alkin (ur.). Encyclopedia of Educational Research, 6th edition (pp. 1139 - 1151). New York: MacMillan.
- [4] Epstein, J. L. (zoor). *School, Family and Community Partnerships: Preparing Educators and Improving Schools*. Boulder, Oxford, Westview Press.
- [5] Gregorović, K. S. (2017). Roditeljska uključenost u obrazovanje djeteta: stavovi i praksa učitelja. Školski vjesnik : časopis za pedagogijsku teoriju i praksu , 66 (3), 347-377.
- [6] Gross, D., Garvey, C., Julion, W., Fogg, L., Tucker, S., Mokros, H., (2009). *Efficacy of the Chicago Parent Program with Low-Income African American and Latino Parents of Young Children*. Prevention science: the official journal of the Society for Prevention Research, 10(1), 54-65.
- [7] Hornby, G. (zorr). *Parental Involvement in Children Education: Building Effective School - Family Partnership*. New York, Dordrecht, Heidelberg, London' Springer.
- [8] Jurčić, M. (2009). *Spremnost roditelja za sudjelovanje u razrednim i školskim aktivnostima*, Pedagogijska istraživanja, 6 (1-2): 139 – 151.

-
- [9] Kolak, A. (2006). *Suradnja roditelja i škole*, Pedagogijska istraživanja, 3 (2): 123 – 140.
- [10] Ljubetić, M. (2007). *Biti kompetentan roditelj*. Zagreb: Mali profesor.
- [11] Maleš, D. (1996). *Od nijeme potpore do partnerstva između obitelji i škole*, Društvena istraživanja, 5 (1): 75 – 88.
- [12] McNeal, R. B. (1999). *Parental Involvement as Social Capital: Differential Effectiveness on Science Achievement, Truancy, and Dropping Out*. Social Forces, 78(1), 117-145.
- [13] Miljak, A. (2007), *Teorijski okvir sukonstrukcije kurikulumu ranog odgoja*. U: Previšić, V. (ur.), *Kurikulum teorije-metodologija-sadržaj-struktura*. Zagreb: Zavod za pedagogiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Školska knjiga, str. 205 – 252.
- [14] Patel, S. i Corter, C. (zori). *Building capacity for parent involvement through school-based preschool services*. Early Child Development and Care. Vol' tB3. No.7.98r-too4
- [15] Petrović-Sočo, B. (2009) *Značajke suvremenog naspram tradicionalnog kurikulumu ranog odgoja*, Pedagogijska istraživanja, 6 (1-2), 123-138.
- [16] Previšić, V. (2007), *Pedagogija i metodologija kurikulumu*. U: Previšić, V. (ur.), *Kurikulum teorijemetodologija sadržaj-struktura*. Zagreb: Zavod za pedagogiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Školska knjiga, str. 15 – 37.
- [17] Slunjski, E. (2006), *Stvaranje predškolskog kurikulumu u vrtiću – organizaciji koja uči*. Čakovec: Visoka učiteljska škola. Zagreb: Mali profesor.
- [18] Sylva, K. i sur. (2004). *The Effective Provision of Preschool Education /EPPE/ Project: A Longitudinal Study Funded by DfES ry97-2004*. The Institute of Education: DfES Publications.
- [19] Visković, I. (2015). *Roditelji u kurikulumu ranog i predškolskog odgoja*. Zrno, 26 (117), str. 15-16.
- [20] Wenger, E. (2002), *Communities of practice Learning, meaning, and identity*. Cambridge: Cambridge University press.